

Vitenskapskomiteen for Mattrygghet
Postboks 4404
0403 Oslo

Deres ref:
Vår ref: 2008/20982
Dato: 21.02.2008
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

The logo for Mattilsynet, featuring a red rectangular background with the word "Mattilsynet" in white, sans-serif font. Above the text are several small, light-colored circles of varying sizes, some overlapping, suggesting a stylized globe or a cluster of bubbles.

BESTILLING AV RISIKOVURDERING VEDRØRENDE EN EVENTUELL FRAMTIDIG INTRODUKSJON OG SPREDNING AV FURUVEDNEMATODEN (*Bursaphelenchus xylophilus*)

Bakgrunn

Furuvednematoden (*Bursaphelenchus xylophilus*) er ikke kjent å forekomme i Norge, men den vil bli ansett for å være en alvorlig planteskadegjører (karanteneskadegjører) ved et eventuelt framtidig utbrudd i Norge. Skadegjøreren er derfor oppført i vedlegg 2 i forskrift 2000-12-01 nr 1333 om planter og tiltak mot planteskadegjørere (plantehelseforskriften).

I 1999 ble skadegjøreren påvist i Portugal. Dette førte til at flere land i Europa startet kartleggingsundersøkelser. Mattilsynet (tidligere Landbrukstilsynet) besluttet i 2000 å starte kartlegginger i Norge, i samarbeid med Bioforsk plantehelse. J.fr Bioforsk Rapport Vol. 2 No. 104 2007 som følger vedlagt. Furuvednematoden (*Bursaphelenchus xylophilus*) er ikke påvist i kartleggingene som er gjennomført fra 2000 til 2006, og er heller ikke påvist i importert vare. Skadegjøreren har derfor status som fraværende i Norge.

Med bakgrunn i erfaringer fra bl.a. Japan og Portugal, samt diskusjoner i det nordiske samarbeidet innen plantehelseområdet, er Mattilsynet av den oppfatning at de samfunnsmessige konsekvensene ser ut til å kunne bli betydelige ved en eventuell framtidig introduksjon, etablering og spredning. Mattilsynet startet derfor arbeidet med å lage en "Faglig beredskapsplan for furuvednematode" våren 2007. Det foreligger nå et foreløpig utkast til beredskapsplan som er utarbeidet i tråd med Mattilsynet sine beredskapsplaner. Kopi av beredskapsplanen følger vedlagt.

I oktober ble det gjennomført en beredskapsøvelse, hvor det deltok representanter fra berørte departementer, direktorater, skogbruksbransjen og forvaltningsstøtten innen plantehelseområdet. Denne øvelsen medførte at alle berørte parter innså nødvendigheten av å fortsette arbeidet med beredskapsplanen, spesielt med hensyn til hvilke tiltak som bør iverksettes ved et eventuelt framtidig utbrudd og hvorledes disse skal gjennomføres i praksis, dersom skadegjøreren skal bekjempes og utryddes. Det kom også fram at de foreslåtte tiltakene ville kunne få omfattende samfunnsmessige, miljømessige og økonomiske konsekvenser. Det vil derfor være viktig at Mattilsynet kan dokumentere behovet for å iverksette slike tiltak og at effekten av tiltakene, med hensyn til bekjempelse og hindring av videre smittespredning, er faglig vurdert og dokumentert. I henhold til krav i plantehelseforskriften er det i dag ikke tillatt å importere planter og plantedeler av bartrær, samt ubehandlet bartrevirke fra land der furuvednematode er kjent å forekomme.

Det har fra EU-kommisjonens side blitt påpekt at Norge bør vurdere å akseptere den plantesanitære beskyttelse som kontrollprogrammet for furuvednemotode i EU/Portugal og etableringen av sykdomsfrie områder (Pest Free Areas, PFAs) i Portugal (kf. Kommissjonsdirektiv 2006/133/EC) medfører, og som en følge av dette tillate import fra Portugal basert på tiltakene i disse systemene.

Bestilling av risikovurdering

For å kunne komme fram til en endelig faglig beredskapsplan for furuvednemotoden (*Bursaphelenchus xylophilus*) og å kunne evaluere nødvendigheten av de foreslåtte tiltakene i pkt. 6 og 7 i vedlagte forslag til faglig beredskapsplan, har Mattilsynet behov for en nærmere vurdering av risikoen som planteskadegjøreren vil kunne representere for skogbruket og for norsk natur, samt hvilken generell risikoreduserende effekt dagens plantehelseregelverk har. Dessuten er det behov for en spesiell vurdering av risiko forbundet med import av planter, plantedeler og trevirke av bartre med opprinnelse i Portugal. Videre er det behov for å vurdere hvilken effekt og konsekvenser de foreslåtte bekjempings- og kontrolltiltakene i beredskapsplanen vil få, og sannsynligheten for at en bekjempelse og utryddelse av planteskadegjøreren vil kunne lykkes.

På denne bakgrunn vil Mattilsynet med dette bestille en risikovurdering av furuvednemotoden (*Bursaphelenchus xylophilus*), i.hht. ISPM No. 11.

Forhold som spesielt ønskes vurdert av VKM:

1. Delleveranse

- a. Sannsynlighet for introduksjon og spredning av skadegjøreren med innførsel av ulike typer planter og treprodukter i henhold til dagens plantehelseregelverk.
- b. Hvilken betydning vil en eventuell framtidig forskriftsendring som åpner for import av planter, plantedeler, ubehandlet tømmer og trevirke av bartrær fra sykdomsfrie områder (Pest Free Areas) i Portugal til Norge, ha vedrørende sannsynligheten for introduksjon av skadegjøreren?

2. Delleveranse

- a. Hvilke produksjonsmessige og økonomiske konsekvenser vil en eventuell framtidig introduksjon, og spredning av skadegjøreren kunne få, dersom det besluttes ikke å iverksette bekjempelsestiltak? Hvilken effekt vil de forventede klimaendringene kunne få i løpet av de nærmeste 10, 30, 60 og 80 år, dersom det ikke iverksettes bekjempelsestiltak?
- b. Hvilken bekjempelseeffekt vil de enkelte foreslåtte tiltak i kapittel 6.2 i beredskapsplanen ha, dersom det besluttes å iverksette bekjempelse i henhold til den foreslåtte bekjempelsesplanen ved en eventuell påvisning i norsk natur? Hvor stor er sannsynligheten for at planteskadegjøreren vil bli utryddet med de tiltak som er foreslått? Hvilke økonomiske konsekvenser vil tiltakene få?

Mattilsynet tar forbehold om at det kan bli nødvendig å stille tilleggsspørsmål bl.a. vedr. miljømessige og samfunnmessige konsekvenser ved en eventuell framtidig etablering og spredning av skadegjøreren i Norge.

Ønsket ferdigstilling av 1. delleveranse er 15.09.08 og 2. delleveranse er 31.01.09.

Vitenskapskomiteens risikovurdering ønskes på engelsk. I tillegg ønskes en norsk kortversjon av risikovurderingen.

Med hilsen

Terje Røyneberg
seksjonssjef

Vedlegg: Forslag til faglig beredskapsplan for furuvednematoden

http://www.mattilsynet.no/smittevern_og_bekjempelse/planter/skadejorere/forslag_til_faglig_beredskapsplan_for_furuvednematode_52153